

Съвет на
Европейския съюз

Брюксел, 23 март 2022 г.
(OR. en)

7426/22
ADD 1

AGRI 111
ENV 255
AGRIFIN 33
AGRIORG 35
SOC 180
COH 23
ALIM 2
COHAFA 36
DEVGEN 54

ПРИДРУЖИТЕЛНО ПИСМО

От:	Генералния секретар на Европейската комисия, подписано от г-жа Martine DEPREZ, директор
Дата на получаване:	23 март 2022 г.
До:	Г-н Jeppe TRANHOLM-MIKKELSEN, генерален секретар на Съвета на Европейския съюз
№ док. Ком.:	COM(2022) 133 final - ANNEXES 1 to 2
Относно:	ПРИЛОЖЕНИЯ КЪМ СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪВЕТ, СЪВЕТА, ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И КОМИТЕТА НА РЕГИОНИТЕ Гарантиране на продоволствената сигурност и повишаване на гъвкавостта на продоволствените системи

Приложено се изпраща на делегациите документ COM(2022) 133 final - ANNEXES 1 to 2.

Приложение: COM(2022) 133 final - ANNEXES 1 to 2

Брюксел, 23.3.2022 г.
COM(2022) 133 final

ANNEXES 1 to 2

ПРИЛОЖЕНИЯ

към

**СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ,
ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪВЕТ, СЪВЕТА, ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И
СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И КОМИТЕТА НА РЕГИОНИТЕ**

**Гарантиране на продоволствената сигурност и повишаване на гъвкавостта на
продоволствените системи**

ПРИЛОЖЕНИЕ 1

СВЕТОВНАТА ПРОДОВОЛСТВЕНА СИГУРНОСТ И АГРОХРАНИТЕЛНАТА ВЕРИГА НА ЕС

Положението в ЕС

ЕС в голяма степен задоволява самостоятелно потребностите си по отношение на основните хранителни продукти. Съюзът е основен износител на пшеница и ечемик и до голяма степен осигурява потреблението си на други основни култури като царевица, или на захар. Също така ЕС в голяма степен задоволява самостоятелно потребностите си по отношение на животинските продукти — както млечни, така и месни (с изключение на овче и козе месо и морски храни), морски храни, плодове и зеленчуци (праскови, нектарини, ябълки, домати, портокали).

По отношение на някои специфични продукти обаче ЕС е значителен нетен вносител. В някои случаи е трудно внасяните продукти да бъдат заменени, както по отношение на обема, така и на източниците на внос, качеството или цените. Такъв е случаят с тропическите продукти (тропически плодове, кафе, какао), рибните продукти, фуражите и различни добавки, като витамини и аминокиселини, които са от ключово значение за производството на фуражи или храни. По-специално през 2021—2022 г. 22 % от фуражните протеини са с произход извън ЕС, като това съотношение достига 75 % за брашната от маслодайни семена¹ (главно соя).

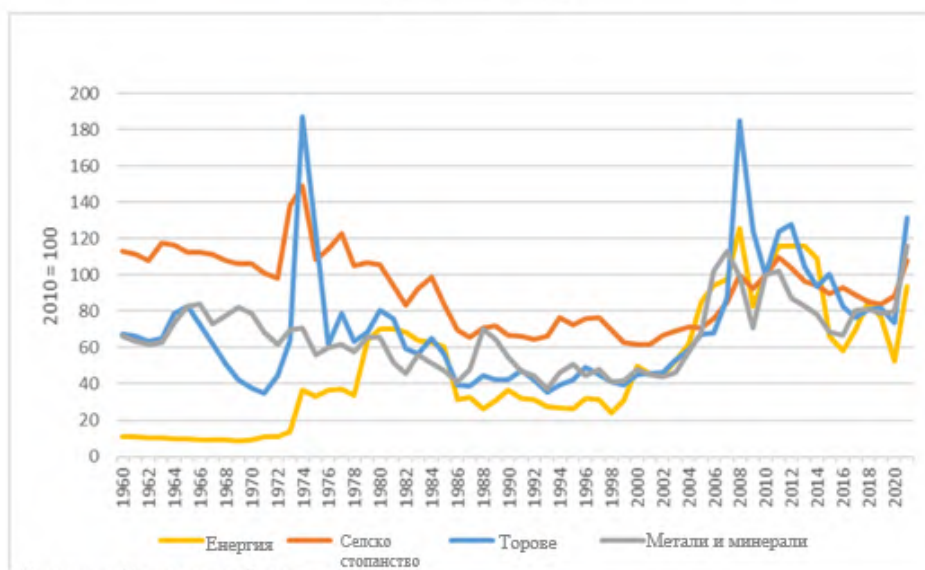
Въздействието на рязкото покачване на цените на стоките в световен мащаб

Настоящото **общо рязко покачване на цените на стоките** има някои сходства със скока на цените на хранителните стоки през 2008 г. с оглед на неговия всеобщ характер, отличаващ се с високото равнище, едновременната промяна и голямата променливост на всички цени на стоките. Понастоящем, както и тогава, увеличението на цените на входящите ресурси за селскостопанските продукти представлява сбор от множество увеличения на цените на храните и отново показва проблема, пред който са изправени производителите, свързан със затруднения и изоставане при прехвърлянето на цените по хранителната верига, като същевременно все така води до значителни увеличения на цените на храните.

Графика 1. Крива на измененията на цените на стоките

¹ Баланс на ЕС за протеиновите фуражи, ГД „Земеделие и развитие на селските райони“.

Крива на измененията на цените на стоките (годишни индекси на реалните цени)

Източник: Световната банка

Има обаче и някои големи различия между тези два периода. **Относителните равнища на запасите от основни селскостопански стоки днес са по-високи.** Въпреки че запасите от основни стоки леко намаляха през последните четири години, съотношението между запасите и използваните стоки е далеч от равнището, което предхождаше скока на цените през периода 2008—2010 г., дори като се вземе предвид фактът, че Украйна и Русия няма да снабдяват в пълен обем пазарите през настоящата пазарна година.

Регулирането и прозрачността на стоковите пазари бяха значително подобрени след Съобщението от 2008 г. относно цените на храните в Европа², което беше изготвено след рязкото покачване на цените на храните през 2007—2008 г. По това време препоръката на Комисията бе за **насърчаване на конкурентоспособността на веригата за предлагане на хранителни стоки**, стриктно прилагане на правилата за защита на конкуренцията и на потребителите, преразглеждане и при необходимост **подобряване на регулирането на функционирането на веригата за предлагане на хранителни стоки**, подобряване на информацията за потребителите и предотвратяване на спекулацията на пазарите на селскостопански стоки и деривати. Всички тези препоръки бяха превърнати в законодателни и политически действия (вж. приложение 2), като те осигуряват солидна отправна точка за справяне с настоящото кризисно положение.

Въздействие на високите цени на енергията върху селското стопанство и рибарството в ЕС

В допълнение към прякото въздействие от рязкото покачване на **цените на енергията**, секторът на храните е изложен на инфлационните ефекти, предизвикани от редица продукти и услуги. Той е основният потребител на торове и фитосанитарни продукти, но също така и на машини и на материали за опаковане на храни, и е засегнат от рязкото нарастване на транспортните разходи.

² COM (2008)821 final.

Въздействието от **нарастващите разходи за торове** е особено силно. Торовете представляват 18 % от разходите за входящи ресурси на стопанствата, отглеждащи полски култури (средно за периода 2017—2019 г.). Природният газ е основният фактор, който определя цената на азотните торове. Той представлява 60—80 % от променливите разходи за входящи ресурси при тяхното производство. Високите цени на едро на природния газ водят до високи цени на торовете (за азотните торове като карбамид (уреа) цените достигнаха върхови стойности до равнища, подобни на наблюдаваните по време на финансовата криза от 2007—2008 г.). Някои производители на торове в ЕС временно спряха производството си, тъй като разходите за енергия бяха твърде високи. Цените на минералните торове (фосфатните торове и в още по-голяма степен калиевите торове) са свързани в по-малка степен с цените на енергията, макар и също да са подложени на натиск поради значителния дял на Русия и Беларус от световното производство.

Въпреки че ЕС внася торове на стойност 3 милиарда евро от Русия, зависимостта от вноса на азотни торове остава ограничена, като над 90 % от потреблението на ЕС се осигурява от местните предприятия на Съюза. Промислеността обаче е силно зависима от газта с произход от Русия.

Секторът на рибарството е също така силно засегнат от увеличението на цените на корабните горива. Понастоящем цената на корабното гориво е с рекордно високи стойности за последните две десетилетия, като се е увеличила със 100 % в сравнение със средната цена през 2021 г. При това равнище на цените на горивата по-голямата част от сегментите на флота на ЕС е под прага на рентабилност и не покрива оперативните си разходи. Увеличаването на разходите за електроенергия представлява основен проблем за **сектора на аквакултурите** (изпомпване и циркулация на вода) и за преработвателните сектори (производствени линии и съоръжения за съхранение/замразяване).

Положение по отношение на доходите на земеделските стопанства

Добрите равнища на производство и цени по отношение на селското стопанство в ЕС доведоха до подобрене на доходите на земеделските стопанства на работник в ЕС за 2021 г. в сравнение със средните стойности за периода 2017—2019 г. **Много голямото увеличение на разходите за входящи ресурси** оказва натиск върху маржовете, особено що се отнася до селскостопанските животни, най-вече при производителите на свинско месо и аквакултури, които вече са изправени пред много по-високи разходи за фуражи. **Поради това се очаква средният доход на земеделско стопанство на работник да намалее през 2022 г. и 2023 г.**, като заличи подобренението, реализирано през 2020 г. и 2021 г., с по-сериозен спад при животновъдите.

Увеличаване на разходите за логистика и за други входящи ресурси

Производителите на храни и търговците на едро и дребно са изправени пред увеличени разходи за транспорт и логистика (при превоз в насипно състояние, чрез контейнери или по въздуха). Последниците от пандемията от COVID и последвалото силно икономическо възстановяване доведоха до запълване на капацитета за морски превоз на товари. Морският превоз на товари ще бъде подложен на допълнителен натиск поради допълнителното сътресение в региона на Черно море. Разходите за други входящи ресурси също нарастват: такъв е случаят например с разходите за опаковане (+ 37 % при дървените съдове, + 26 % при

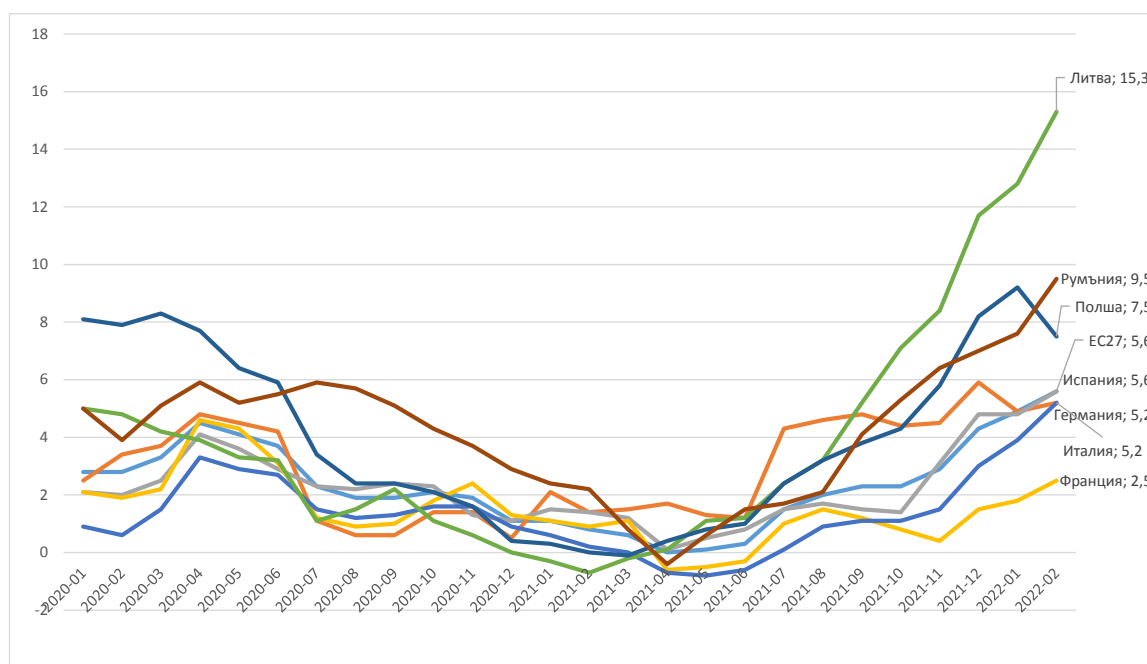
хартията и целулозата, + 13 % при пластмасата)³. Отчита се и че недостигът на работна ръка и трудностите при наемането на работна ръка в хранително-вкусовата промишленост на ЕС също оказват влияние (незаеманите работни места в производството са нараснали с 62 %).

Повишаване на цените на храните в ЕС

На последно място, но не и по важност, от лятото на 2021 г. насам **потребителските цени на храните са отбелязали увеличение с 5,6 % на годишна база през февруари 2022 г.** — най-високият процент от началото на пандемията от COVID-19. Храните са важен компонент от общия процент на инфлация (ХИПЦ⁴) със среден дял от 16 % в ЕС-27, като към него могат да се добавят допълнителни 6 % за услуги по кетъринг. За сравнение енергийните разходи за жилищата и транспорта представляват дял от 10 % в потребителската кошница на средностатистическото домакинство.

Държавите членки са засегнати по различен начин, в зависимост от съответния им национален икономически контекст, от структурата на техните вериги за доставка на храни и от националните модели на потребителско търсене.

Графика 2: Инфлация на цените на храните по държави членки

Източник: [Евростат](#) (избрани държави членки).

Украйна, Русия и световната продоволствена сигурност

Руското нашествие в Украйна е фактор, който се прибавя към намиращите се вече под напрежение (енергийни) стокови пазари и инфлационния натиск⁵. Освен това

³ <https://www.fooddrinkeurope.eu/wp-content/uploads/2022/03/Economic-Bulletin-on-Input-Costs-NovDec-2021-FINAL-public-version.pdf>.

⁴ Хармонизиран индекс на потребителските цени.

⁵ Подробен анализ може да бъде намерен в информационната бележка на Организацията на ООН за прехрана и земеделие „Значението на Украйна и Руската федерация за световните

то оказва въздействие върху световната продоволствена сигурност: **Украйна и Русия** са основни участници на световния пазар на зърно и маслодайни семена. На Украйна се падат 10 % от световния пазар на пшеница, 13 % от пазара на ечемик, 15 % от пазара на царевича, като тя е най-значителният участник на пазара на слънчогледово масло (над 50 % от световната търговия). Що се отнася до Русия, тези стойности са съответно 24 % (от пазара на пшеница), 14 % (от пазара на ечемик) и 23 % (от пазара на слънчогледово масло). Русия е също така основен износител на бяла риба, по-специално на минтай за преработвателната промишленост (16 % от доставките).

Северна Африка и Близкият изток внасят над 50 % от необходимите им зърнено-житни култури от Украйна и Русия. Източноафриканските държави внасят 72 % от зърнено-житните култури от Русия и 18 % от Украйна. Украйна е също така важен доставчик на (фуражна) царевича за Европейския съюз и Китай.

Украйна е четвъртият по големина доставчик на храни в ЕС и основен източник на зърнено-житни култури (52 % от вноса на царевича в ЕС, 19 % от меката пшеница), на растителни масла (23 % от вноса в ЕС) и на маслодайни семена (22 % от вноса в ЕС, по-специално на рапица — 72 % от вноса в ЕС). Русия изнася по-малки количества за ЕС.

Като се има предвид значението на Украйна в международната търговия, нарушаването на селскостопанското производство и логистиката на Украйна, в съчетание с увеличението на разходите за превоз и застраховка, оказва значително **отражение върху световните пазари** и съответно върху цените на зърното. От началото на конфликта вече се отбелязва рязко покачване на световните цени на зърнено-житните култури, които са по-високи от цените през периода 2007—2008 г. Това положение излага на риск не само доставките на храни за украинското население, но и продоволствената сигурност на държавите извън ЕС, които зависят от вноса на стоки от Украйна.

Потенциалът на Украйна за селскостопанско производство е силно засегнат от руското нашествие в страната. В допълнение към цената в човешки жертви, разрушенията и опасностите от войната, има недостиг на работна ръка в стопанствата и земеделските площи, включително в съседните държави членки. Основните входящи ресурси са недостатъчни и тяхното получаване е трудно или невъзможно. В Украйна възможността за засяване на пролетни култури и за прибиране на реколтата от пролетните и зимните култури през 2022 г. ще бъде от решаващо значение и въздействието на войната вероятно ще продължи няколко години, не на последно място и поради щетите от войната върху инфраструктурата и съоръженията, свързани с логистиката. В Русия, въпреки че производството не е засегнато от войната, продължава да съществува несигурност по отношение на възможностите ѝ да изнася големи количества през Черно море.

Продоволствената сигурност в глобален контекст

селскостопански пазари и рисковете, свързани с настоящия конфликт“, 11 март 2022 г., <https://www.fao.org/3/cb9013en/cb9013en.pdf>, или в „Конфликтът в Украйна и страховете относно световните цени на храните“, R. Vos, J. Glauber, M. Hernandez и D. Laborde, 1 март 2022 г., <https://www.foodsecurityportal.org/node/1921>.

Продоволствената сигурност продължава да буди нарастваща загриженост в световен мащаб. ООН подчерта, че изменението на климата и загубата на биологично разнообразие представляват основната глобална заплаха за продоволствената сигурност⁶. В докладите на ФАО се посочва, че 811 милиона души продължават да страдат от хронично недохранване, като комбинация от фактори представлява предизвикателство за постигането на цел за устойчиво развитие № 2 „Нулево равнище на глад“. Очаква се изменението на климата да влоши положението при липсата на ефективни мерки за смекчаване и адаптиране. Покачващите се цени на храните оказват непосредствено въздействие върху гражданите както в развиващите се, така и в най-слаборазвитите държави, които зависят от закупуването на храни. **Индексът на цените на храните на ФАО**, който проследява месечните промени в международните цени на стоките, показва наличието на **непрестанно усложняваща се ситуация**: през февруари 2022 г. той достигна средно 140,7 пункта, което е **най-високата му стойност, достигана някога**, с 3,1 пункта над предишната върхова стойност от февруари 2011 г. Въпреки че според сведенията основните клиенти на украинската и руската пшеница имат запаси за няколко месеца, **увеличенията на цените вече се усещат** в държави в несигурно положение, като Сирия и Ливан, както и в Алжир.

През 2021 г. продоволствената несигурност в световен мащаб достигна безпрецедентни равнища, като над 161 милиона души се нуждаят от спешна продоволствена помощ, а почти 0,6 милиона живеят в условия, подобни на условията при масов глад. Ако цените на храните продължат да нарастват, това положение може да се влоши още повече.

⁶ <https://www.ipcc.ch/srccl/chapter/chapter-5/>, <https://www.fao.org/documents/card/en/c/ca3129en/>.

ПРИЛОЖЕНИЕ 2

ПОСЛЕДВАЩИ ДЕЙСТВИЯ ВЪВ ВРЪЗКА СЪС СЪОБЩЕНИЕТО ОТ 2008 Г. НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, СЪВЕТА, ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И КОМИТЕТА НА РЕГИОНИТЕ — „ЦЕНИ НА ХРАНИТЕЛНИТЕ СТОКИ В ЕВРОПА“ (СОМ/2008/0821 ОКОНЧАТЕЛЕН)

Препоръки в съобщението от 2008 г.	Последващи действия
<p>Насърчаване на конкурентоспособността на веригата за предлагане на хранителни стоки</p>	<p>Последователни реформи на ОСП (2008 г., 2013 г., 2021 г.)</p> <p>Форум на високо равнище за подобряване на функционирането на веригата на доставки на храни (2010—2019 г.).</p> <p>Споразумения за свободна търговия (например с Япония, Виетнам, Сингапур, Канада, Мексико, държавите от ЮАОР, страни по СИП), които водят до отваряне на пазара и намаляване на нетарифните бариери пред износа на храни.</p> <p>Надзор на пазара и създаване на Работна група по въпросите на правоприлагането във връзка с единния пазар.</p> <p>InvestEU: подкрепа за МСП от селското стопанство и хранително-вкусовата промишленост чрез мрежата Enterprise Europe Network (EEN) и достъп до финансови инструменти.</p> <p>Партньорство на ЕС за умения в областта на селското стопанство и хранително-вкусовата промишленост</p> <p>Кодекс за поведение на ЕС за отговорни стопански и търговски практики в областта на храните.</p>
<p>Осигуряване на стриктно и последователно прилагане от страна на Европейската комисия и на националните органи за защита на конкуренцията и потребителите на правилата за защита на конкуренцията и на потребителите на пазарите за предлагане на хранителни стоки</p>	<p>Комисията се намеси и санкционира ограниченията на паралелната търговия в редица случаи на пазарите на храни.</p> <p>Комисията и националните органи за защита на конкуренцията прекратиха редица национални протекционистки инициативи по отношение на хранителните продукти.</p> <p>Комисията разреши някои сливания в областта на селскостопанските входящи</p>

	<p>ресурси (например при продуктите за растителна защита) и в областта на някои хранителни продукти и напитки (например млечни продукти и бира), спрямо които се прилагат средства за защита на ценовата конкуренция, избора и иновациите.</p> <p>Всеобхватно проучване на Комисията относно концентрацията на съвременния сектор за търговия на дребно и относно начина, по който изборът и иновациите, предоставяни на потребителите в магазините, са отбелязали развитие през периода 2004—2012 г.ⁱ.</p>
<p>Преглед на национално равнище и/или, когато това е целесъобразно, на равнище ЕС на разпоредбите, идентифицирани като потенциално проблематични за функционирането на веригата за предлагане на хранителни стоки</p>	<p>Доклад на експертната група за селскостопанските пазари, озаглавен „Подобряване на пазарните резултати — утвърждаване на позицията на земеделските стопани във веригата на доставки“ (2016 г.)ⁱⁱ.</p> <p>Поясняване на разпоредбите относно конкуренцията в Регламента за ООПⁱⁱⁱ (обща организация на пазарите), 2018 г., 2021 г.</p> <p>Директива (ЕС) 2019/633 на Европейския парламент и на Съвета от 17 април 2019 г. относно нелоялните търговски практики в отношенията между стопанските субекти във веригата за доставки на селскостопански и хранителни продукти.</p> <p>Опростяване на разпоредбите за безопасност на храните, включително проверка за пригодност на Регламента за общите принципи и изисквания на законодателството в областта на храните.</p>
<p>Осигуряване на по-добра информация за потребителите, публичните органи и участниците на пазара чрез установяването на постоянен европейски мониторинг на цените на хранителните стоки и на веригата за предлагане</p>	<p>Създаване на 6 обсерватории за наблюдение на селскостопанските пазари^{iv} и на портал за данни AGRIFOOD.</p> <p>Публикуване на редовни доклади за перспективите в краткосрочен план^v.</p> <p>Създаване на инструмента на Евростат за наблюдение на цените на храните^{vi}</p> <p>Подобрени разпоредби по отношение на прозрачността на пазара на селскостопански продукти (Регламент (ЕС) 2019/1746 на Комисията; изменения от 2021 г. във връзка с</p>

	<p>ООП¹).</p> <p>Създаване на международна система за информация относно селскостопанските пазари (AMIS — вж. раздел 3): данни на Евростат за цените на храните</p>
<p>Проучване на мерки за предотвратяване на спекулацията във вреда на търговските участници на пазарите за селскостопански стоки</p>	<p>С Директива 2014/65/ЕС на Европейския парламент и на Съвета се засилва защитата на инвеститорите и се подобрява функционирането на финансовите пазари, като те стават по-ефективни, устойчиви и прозрачни.</p> <p>С Директива (ЕС) 2021/338 на Европейския парламент и на Съвета се изменя Директива 2014/65/ЕС, за да се подпомогне възстановяването от кризата, предизвикана от COVID-19.</p> <p>Регламент (ЕС) № 596/2014 на Европейския парламент и на Съвета относно пазарната злоупотреба.</p> <p>Регламент (ЕС) № 648/2012 на Европейския парламент и на Съвета относно извънборсовите деривати, централните контрагенти и регистрите на трансакции се прилага за широк кръг извънборсови деривати, включително за някои стокови деривати, с което се увеличава прозрачността на извънборсово търгуваните стокови деривати.</p>

ⁱ https://ec.europa.eu/competition/sectors/agriculture/retail_study_report_en.pdf.

ⁱⁱ https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/food-farming-fisheries/farming/documents/amtf-report-improving-markets-outcomes_en.pdf.

ⁱⁱⁱ Регламент (ЕС) № 1308/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 17 декември 2013 г. за установяване на обща организация на пазарите на селскостопански продукти.

^{iv} https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/farming/facts-and-figures/markets/overviews/market-observatories_bg.

^v https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/farming/facts-and-figures/markets/outlook/short-term_bg.

^{vi} https://ec.europa.eu/growth/sectors/food-and-drink-industry/competitiveness-european-food-industry/european-food-prices-monitoring-tool_bg.